



# Pilot-project FIXbrigade in de provincie Utrecht:

## *Welke lessen hebben we geleerd?*

### Inleiding

Van augustus 2022 tot en met september 2023 werkte de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) samen met de provincie Utrecht, Utrechtse gemeenten, de FIXbrigade.nl, woningcorporaties, vrijwilligersorganisaties, welzijnsorganisaties en lokale duurzaamheidsinitiatieven in diverse delen van de provincie aan het opzetten van FIXbrigades. In deze paper gaan we in op de lessen die in het eerste jaar van de Utrechtse FIXbrigade zijn geleerd en doen we aanbevelingen voor het vervolg.

### Wat is een FIXbrigade?

FIXbrigades zijn professionele klusteams die gratis kleine en middelgrote energiebesparende maatregelen uitvoeren in slecht geïsoleerde woningen van mensen met een inkomen tot maximaal 140% van het minimuminkomen. FIXbrigades werken met een leermeester/leerlingconstructie. De leermeester is een geschoolde en ervaren vakkracht, de leerlingen (de fixers) zijn meestal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (statushouders, (voormalig) daklozen, schoolverlaters, mensen met een uitkering) die via de FIXbrigade een leer-werktraject volgen. Daarmee heeft de FIXbrigade een drieledig effect:



Voorkomen van (energie)armoede;



Terugdringen van CO<sub>2</sub>-uitstoot;



Opleiden van vakmensen voor de energietransitie.

## Geleerde lessen

### 1. Werk zoveel mogelijk met lokale mensen en lokale organisaties

Bewoners die behoren tot de doelgroep van de FIXbrigade zijn vaak moeilijk te benaderen met alleen traditionele methoden zoals websites en brieven. Het werkt het beste als huis-aan-huis bezorgde flyers vanuit de woningcorporatie, de gemeente en de lokale welzijns- of vrijwilligersorganisatie worden opgevolgd door persoonlijk (van deur-tot-deur) contact dat wordt gelegd door mensen die lokaal bekend zijn. Het verdient daarbij aanbeveling om -waar beschikbaar- ook mensen in te schakelen die Arabisch, Turks en andere veel in de wijk gesproken talen beheersen. Naast contact aan de deur kunnen andere ingangen (zoals bijvoorbeeld het klantcontactcentrum van de gemeente, de Voedselbank of de Dorpsraad) aanvullend worden ingezet om contacten met bewoners te leggen. Overigens kunnen lokale netwerken ook goed van pas komen bij het vinden van klustalenten. Om lokale organisaties een kans te geven, kunnen langdurige aanbestedingsprocedures het beste vermeden worden. Diverse gemeenten (waaronder Wijdmeren en Nijmegen) hebben een werkwijze ontwikkeld die het mogelijk maakt om opdrachten aan lokale organisaties te gunnen.

### 2. Betrek het sociaal domein

Bewoners die behoren tot de doelgroep van de FIXbrigade hebben meestal te kampen met meerdere problemen tegelijk, waaronder schulden, taalachterstand en een slechte gezondheid. Daarom verdient het aanbeveling om het sociaal domein zo vroeg mogelijk te betrekken bij het opzetten van een FIXbrigade. Dit geldt voor de gemeente (zorg dat de ambtenaren en de wethouder sociaal domein zich mede-eigenaar voelen) maar ook voor uitvoerende organisaties. In veel gemeenten is de FIXbrigade ondergebracht bij een organisatie uit het sociale domein. Deze organisaties komen meestal al bij de doelgroep over de vloer. Zij voeren vaak een breder gesprek dan alleen over de energierekening, die niet altijd de grootste zorg van bewoners is. De ervaringen die met deze aanpak zijn opgedaan zijn overwegend positief. Gemeenten waar de FIXbrigade bij een organisatie uit het sociaal domein is ondergebracht zijn o.a. Woerden (Stichting Present), Huizen (Versa Welzijn) en Houten (WIJ3.0).

### 3. Zorg dat de FIXbrigade aansluit bij een breder energiebesparingsaanbod

De FIXbrigade richt zich op het klussen in woningen. Maar om effectief energie te besparen is meestal ook gedragsverandering nodig. Daarom is het van belang dat het aanbod van de FIXbrigade goed aansluit op het werk van energie coaches. Dat kan o.a. worden bereikt door over en weer een goed verwijssysteem op te zetten.

### 4. Begin met een wijkaanpak in samenwerking met woningcorporaties

Vooraf in de opstartfase van een FIXbrigade kan het beste worden gekozen voor een wijkaanpak. Dit heeft meerdere voordelen, waaronder het voordeel dat bewoners geen

gegevens over hun inkomen hoeven te overleggen, wat een afschrikkend effect kan hebben. In plaats hiervan worden woningen geselecteerd op basis van kenmerken (gemiddeld inkomensniveau en staat van de woningen) van een (deel van een) wijk. Een voorbeeld hiervan is de gemeente Amersfoort, die samen met woningcorporaties en het bewonersbedrijf De Witte Vlinder is gestart met het aanpakken van de wijk Kruiskamp. Bij een wijkaanpak gaat het bijna altijd om een wijk met veel sociale huurwoningen. Vandaar dat het raadzaam is woningcorporaties (vroeg) te betrekken en met hen samen een plan voor het opzetten van een FIXbrigade te maken. Met de corporaties kunnen ook afspraken worden gemaakt over de kosten van de materialen die in hun woningen worden aangebracht.

## **5. Sta open voor koppelkansen**

Soms doen zich (onverwacht) koppelkansen voor. Bijvoorbeeld het combineren van een schuldhelpverleningstraject met het aanbieden van een FIXbrigade. Daarnaast is het vanwege het multi-disciplinaire karakter van de FIXbrigade soms ook mogelijk om middelen uit diverse en niet direct voor de hand liggende bronnen aan te boren, zoals bijvoorbeeld subsidies voor het activeren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

## **6. Maak gebruik van de diensten van de FIXbrigade.nl**

De FIXbrigade.nl is een onafhankelijke stichting die kosteloos hulp en advies biedt bij het opzetten van een lokale FIXbrigade. Onder anderen biedt de FIXbrigade.nl stages voor leermeesters aan en geven zij een elektrische bakfiets in bruikleen. Ook heeft de FIXbrigade.nl kennis en ervaring opgedaan met het certificeren van het opleidingstraject voor (leerling) fixers, waarmee o.a. in Zaanstad al goede ervaringen bestaan.

## **7. Neem de tijd**

De FIXbrigade is geen quick fix. Het opzetten ervan heeft tijd nodig, aangezien het gaat om een nieuwe vorm van samenwerken en omdat het winnen van vertrouwen bij de doelgroep vaak stapje voor stapje gaat. De gemeente moet er ook rekening mee houden dat er van haar een coördinerende rol wordt verwacht en dat zij (mede) verantwoordelijk is voor het (stress-sensitief) werven en opleiden van fixers, het benaderen van de doelgroep, de inkoop, logistiek en planning. Daar staat tegenover dat de FIXbrigade een veel dieper en meer structureel effect heeft dan de meeste andere energiebesparingsacties, aangezien er nieuwe en blijvende samenwerkingsverbanden in een wijk ontstaan en omdat de doelgroep waar de FIXbrigade zich primair op richt door andere aanpakken meestal niet of zeer beperkt wordt bereikt. Ook worden er mensen opgeleid, met een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt als perspectief. Verder blijkt uit onderzoek van TNO dat de werkwijze van de FIXbrigade (meerdere uren met een team klussen in een woning) tot ongeveer twee keer zo veel energiebesparing leidt als de aanpak die andere organisaties die energiekussers aanbieden hanteren.

## Resultaten en vervolg

Inmiddels zijn in de provincie Utrecht in 5 gemeenten FIXbrigades van start gegaan en lijkt er ruimte te zijn voor meer. De advisering en ondersteuning voor deze nieuwe brigades is door de NMU overgedragen aan de regiocoördinator Utrecht van de FIXbrigade Nederland. Naast het uitbreiden van het aantal FIXbrigades en het uitbreiden van het werkgebied van de fixers naar particuliere huur- en koopwoningen is het volgens de NMU van belang dat er ook verder wordt gebouwd aan andere vervolgcacties, mede op basis van de netwerken en contacten die via de FIXbrigade zijn ontstaan. Het dichten van kieren en het plakken van tochtstrips is slechts een eerste fase waarin de ergste nood wordt geledigd. Ook daarna ligt er nog veel werk te wachten en dient het isolatieoffensief wat ons betreft met volle kracht te worden voortgezet. Denk hierbij aan het renoveren van woningen, het plaatsen van dubbel glas, spouwmuur isolatie en zonnepanelen op het dak, met voorrang voor mensen met lage inkomens die in slecht geïsoleerde woningen wonen.

We staan nog maar aan het begin van een hele grote besparingsopgave in de gebouwde omgeving. De FIXbrigade laat zien dat die opgave uitdagend maar niet onmogelijk is en maakt wat ons betreft -samen met vele andere besparingsinitiatieven van burgers, overheden en bedrijven- onderdeel uit van een inspirerende en hoopgevende start.



*Het project FIXbrigade Utrecht werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de provincie Utrecht en de FIXbrigade.nl.*

